

● Narodowy Bank Polski wprowadza do obiegu monety z serii „Historia Jazdy Polskiej” przedstawiające husarza z XVII wieku:

w dniu **23 stycznia 2009 r.**

o nominale:

200 zł wykonaną stemplem lustrzanym w złocie,
10 zł wykonaną stemplem lustrzanym w srebrze,

w dniu **21 stycznia 2009 r.**

o nominale:

2 zł wykonaną ze stopu Nordic Gold stemplem zwykłym.

Narodowy Bank Polski

ma wyłączne prawo emitowania znaków
pieniężnych w Polsce.

Oprócz monet i banknotów powszechnego obiegu
NBP emituje także monety i banknoty kolekcjonerskie.

Emisja wartości kolekcjonerskich
stanowi okazję zarówno do upamiętniania
ważnych historycznych rocznic i postaci, jak i do rozwijania
zainteresowań polską kulturą, nauką i tradycją.

Od 1996 roku NBP emituje także
dwuzłotowe monety okolicznościowe
powszechnego obiegu ze stopu Nordic Gold.

Wszystkie monety i banknoty emitowane przez NBP
są prawnym środkiem płatniczym w Polsce.

MONETY EMISJI 2009 MONETY EMISJI 2009

Od 2006 roku NBP emituje serię monet
„Historia Jazdy Polskiej”. W serii ukazują się
200-złotowe monety złote, 10-złotowe monety srebrne
oraz dwuzłotowe monety ze stopu Nordic Gold.
Temat „Husarz – XVII wiek” jest trzeci w tej serii.

Informacje o planie emisji
oraz sposobie nabycia monet na stronach:

www.nbp.pl
www.numizmatyka.nbportal.pl

Monety zostały wyprodukowane
w Mennicy Polskiej SA w Warszawie.

Skład i druk: Drukarnia NBP

NBP

Narodowy Bank Polski

monety

HISTORIA JAZDY POLSKIEJ

HUSARZ XVII WIEK

Historia Jazdy Polskiej: HUSARZ - XVII WIEK

● „Uszarze to najpiękniejsza jazda w Europie przez wybór ludzi, piękne konie, wspaniałość stroju i dzielność koni [...]” – tak o naszej husarii pisał w 1699 r. Francois Paul d’Alerac, opowiadając o czasach króla Jana III Sobieskiego.

● Początki polskiej husarii sięgają przełomu XV i XVI w. Pierwszymi husarzami byli Serbowie i Węgrzy, którzy przybyli do Polski walczyć z Turkami. Służyli za pieniądze jako zaciężna jazda; pierwsze sukcesy odnieśli już w 1506 r. pod Kleckiem, rozbijając znaczne siły tatarskie.

● Początkowo husarze walczyli bez zbroi, ich jedyną ochroną była duża drewniana tarcza o charakterystycznie wydłużonym jednym rogu i nakrycie głowy w kształcie cylindra. Ich specyficzną bronią była długa, lekka kopia. Ta wczesna husaria, będąca jeszcze lekką jazdą, zastąpiła w bitwie z wojskami moskiewskimi pod Orszą w 1514 r.

● Od II połowy XVI w. husaria stała się główną siłą uderzeniową polskiej armii. W okresie panowania króla Stefana Batorego (1576–1586) ukształtowała się ostateczna forma husarii, taka, jaka jest znana wszystkim Polakom. Od tego czasu husaria używała półpancerzy chroniących tułów oraz szyszaków lub kapalinów. Uzupełnieniem uzbrojenia ochronnego były naramienniki i karwasze. Najważniejszą bronią husarzy były kopie o długości nawet 5 metrów, lekkie i wytrzymałe dzięki swej specyficznej

konstrukcji – były wewnątrz wydrążone na kształt rury. Tuż poniżej grotu miały przymocowany 2,5–3-metrowy proporzec w barwach oddziału. Elementem często występującym na proporcach był krzyż kawalerski – przez stulecia będący znakiem jazdy.

● Po skruszeniu kopii walczono koncerzem – długą na ok. 160 cm bronią kłujną, doskonałą do przebijania kolczug powszechnie używanych przez Turków i Tatarów. Czasami zamiast koncerza troczono pod siodłem pałasz – broń białą o prostym ostrzu, umożliwiającą zarówno cięcie, jak i pchnięcie. Husarze dysponowali także bronią palną – parą pistoletów umieszczonych w olstrach przy siodle. W bezpośrednim starciu husarze walczyli szablami o konstrukcji charakterystycznej wyłącznie dla tej formacji – były to szable z zamkniętą rękojeścią, wyposażone w tzw. paluch – pierścień przy jelcu, w który wkładano kciuk. Dzięki takiej budowie broń ta charakteryzowała się ogromną skutecznością cięcia, które wyprowadzano z wielką precyzją.

● Husarię spośród wszelkiej jazdy wyróżniały skrzydła, które od przełomu XVI/XVII w. stały się jej znakiem rozpoznawczym. Początkowo troczono je do siodła, w późniejszych latach mocowano je także na naplecznikach. Były one używane głównie do parad, w boju jedynie sporadycznie husarze występowali z niewysokimi pojedynczymi skrzydłami. Poza piórami ozdoba husarzy były skóry dzikich zwierząt – tygrysie lub lamparcie, które towarzysze husarscy nosili zazwyczaj jako okrycie wierzchnie zbroi. Wśród

dowódców popularne były skóry wilcze, niedźwiedzie lub rysie, czasem zastępowane kilimkami i burkami.

● W końcu XVII w. obok zbroi płytowej pojawiła się w husarii nowa zbroja – karacena, wykonana z łusek stalowych przynitowanych do skórzanego podkładu. Była ona cięższa i droższa od zbroi płytowej, dawała też słabszą ochronę. Do jej popularyzacji wśród wyższych dowódców przyczynił się sam król Jan III Sobieski (1674–1696), który nosił tego typu zbroję, a także pozował w niej do portretów. Karacena stanowiła kwintesencję sarmackości, była jednym z jej najpiękniejszych przejawów.

● Ostatnim triumfem husarii była wiktoria wiedeńska w 1683 r. Przemiany w wojskowości europejskiej spowodowały, że w XVIII w. husaria stała się jedynie wojskiem paradnym, prezentowanym podczas różnych uroczystości, często nazywanym wręcz „wojskiem pogrzebowym”.

● Ostatecznie, uchwałą sejmową z 1775 r., zlikwidowano husarię jako formację bojową, przekształcając istniejące chorągwie husarskie i pancerne w brygady kawalerii narodowej.

● Husaria była wyjątkowym zjawiskiem – tak ją postrzegano zarówno w czasach jej świetności, jak i później, gdy jej legenda służyła pokrzepieniu serc, przypominając czasy chwały oręża polskiego.

Witold Głębowicz
Muzeum Wojska Polskiego

MONETY EMISJI 2009 MONETY EMISJI 2009 MONETY EMISJI 2009 MONETY EMISJI 2009 MONETY EMISJI 2009 MONETY EMISJI 2009 MONETY EMISJI 2009

N O M I N A Ł 2 0 0 Z Ł

metal **Au 900/1000** ■ stempel **lustrzany** ■ średnica **27,00 mm**
masa **15,50 g** ■ wielkość emisji (nakład) **10.500 szt.**

AWERS: U góry z prawej strony wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej. Pod orłem napis: 200 ZŁ. Nad orłem oznaczenie roku emisji: 2009. W środku stylizowane wizerunki elementów rynsztunku husarza: szyszaka, napierśnika, buzdycyganu i kopii z proporcem. Z lewej strony i u dołu półkołem napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA. Pod lewą łapą orła znak mennicy: M/W.

REWERS: Stylizowany wizerunek husarza z XVII wieku, na koniu, w zbroi, ze skrzydłami husarskimi i skórą lamparcia na plecach, trzymającego kopię z proporcem. Z lewej strony i u dołu półkołem napis: HUSARZ – XVII w.

Projektant monety: **ANDRZEJ NOWAKOWSKI**

N O M I N A Ł 1 0 Z Ł

metal **925/1000 Ag** ■ stempel **lustrzany** ■ wymiary **32,00 mm x 22,40 mm**
masa **14,14 g** ■ wielkość emisji (nakład) **100.000 szt.**

AWERS: U góry z prawej strony wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej na tle stylizowanego skrzydła husarskiego, z lewej strony orła napis: 10 ZŁ, pod orłem oznaczenie roku emisji: 2009. Poniżej z lewej strony stylizowane wizerunki elementów rynsztunku husarza: proporca, szyszaka i buzdycyganu. U dołu napis: RZECZPOSPOLITA/POLSKA. Pod lewą łapą orła znak mennicy: M/W.

REWERS: Stylizowany wizerunek husarza z XVII wieku, na koniu, w zbroi, ze skrzydłami husarskimi i skórą lamparcia na plecach, trzymającego kopię z proporcem. Z prawej strony prostopadłe napis: HUSARZ-XVII w.

Projektant monety: **ANDRZEJ NOWAKOWSKI**

N O M I N A Ł 2 Z Ł

metal **stop CuAl5Zn5Sn1** ■ stempel **zwykły** ■ średnica **27,00 mm**
masa **8,15 g** ■ wielkość emisji (nakład) **1.400.000 szt.**

AWERS: Wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej, po bokach orła oznaczenie roku emisji: 20-09, pod orłem napis: ZŁ 2 ZŁ, w otoku napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA, poprzedzony oraz zakończony sześcioma perełkami. Pod lewą łapą orła znak mennicy: M/W.

REWERS: Stylizowany wizerunek husarza z XVII wieku, na koniu, w zbroi, ze skrzydłem husarskim i skórą lamparcia na plecach, trzymającego kopię z proporcem. Z lewej strony półkołem napis: HUSARZ – XVII w.

NA BOKU: ośmiokrotnie powtórzony napis: NBP, co drugi odwrócony o 180 stopni, rozdzielony gwiazdkami.

Projektant awersu: **EWA TYC-KARPIŃSKA**
Projektant rewersu: **ANDRZEJ NOWAKOWSKI**